

(harassment)]. *Zakon Ukrainy № 2657-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2019. № 5. Ст.33. [in Ukrainian].

4. Postanova Zhovtnevoho raionnoho sudu Mykolaivskoi oblasti (2020. March 6). [Resolution of the October district court of the Nikolaev area]. Sprava №477/49/20. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].

5. Postanova Tsiurupynskoho raionnoho sudu Khersonskoi oblasti (2020. March 2). [Resolution of the Tsiurupynsky District Court of the Kherson Region] Sprava № 664/3705/19. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].

6. Postanova Buchatskoho raionnoho sudu Ternopilskoi oblasti (2019. November 26). [Resolution of the Buchach District Court of Ternopil Region]. Sprava № 595/2070/19. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].

7. Postanova Zbarazkoho raionnoho sudu Ternopilskoi oblasti. (2020. February 13). [Resolution of the Zbarazh District Court of the Ternopil Region] Sprava № 598/2106/19. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].

8. Postanova Bolhradskoho raionnoho sudu Odeskoi oblasti. (2019. November 22) [Resolution of the Bolgrad District Court of Odessa region] Sprava № 497/1761/19. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.10.2021

УДК 342.9

DOI: 10.36550/2522-9230-2021-11-85-90

Корнійченко Анастасія Олександрівна,
доктор філософії зі спеціальності 081 Право,
старший викладач кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
e-mail: anastasiakorniichenko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7826-4386>

ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ SMART-СУСПІЛЬСТВА

У статті здійснено аналіз загально-теоретичних основ концепції Smart-суспільства. Вказано, що Smart-суспільство є принципово новим, порівняно з інформаційним, базисом існування людства загалом або певної країни зокрема, яке передбачає використання Smart-технологій людьми з відповідною розумовою свідомістю (тобто, Smart-людьми) й їх поєднання шляхом організації взаємодії індивідів і технологій на основі розуму та знань.

Розглянуто діяльність суб'єктів публічного адміністрування у процесі становлення Smart-суспільства. Зазначено, що одним із кроків становлення Smart-суспільства є запровадження Smart-управління та Smart-урядування (адміністрування), які поступово впроваджуються в Україні. З'ясовано, що одним із складників Smart-урядування виступає «E-government», яке являється системою взаємодії державних інституцій як з окремим громадянином зокрема, так і суспільством загалом шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечує оперативне, відкрите та неупереджене вирішення будь-яких соціально-побутових проблем.

Визначено потенційні та реальні проблеми, які притаманні публічному адмініструванню у вказаних умовах. Зроблено висновок, що на сьогоднішній день і Smart-управління, і Smart-урядування (адміністрування) є недосконалими та потребують комплексного підходу шляхом формування єдиної загальнодержавної концепції становлення та розвитку Smart-управління, ефективне впровадження якого стане значним поштовхом у формуванні на території України Smart-суспільства.

Ключові слова: публічне адміністрування, суб'єкти публічного адміністрування, Smart-суспільство, Smart-управління, електронне урядування, інформаційно-комунікаційні технології.

Korniychenko A. ACTIVITIES OF PUBLIC ADMINISTRATION ENTITIES IN THE CONDITIONS OF SMART-SOCIETY

The article analyzes the general theoretical foundations of the concept of Smart-society. It is stated that Smart-society is a fundamentally new, compared to information, the basis of human existence in general or a country in particular, which involves the use of Smart-technologies by people with appropriate mental consciousness (Smart-people) and their combination by organizing interaction of individuals and technologies based on reason and knowledge.

The activity of subjects of public administration in the process of formation of Smart-society is considered. It is noted that one of the steps in the formation of Smart-society is the introduction of Smart-management and Smart-government (administration), which are gradually being implemented in Ukraine. It was found that one of the components of Smart-government is "E-government", which is a system of interaction of state institutions with individual citizens in particular and society as a whole through the use of information and communication technologies that provide prompt, open and impartial solution to of any social and domestic problems.

Potential and real problems inherent in public administration in these conditions have been identified. It is concluded that today both Smart-management and Smart-government (administration) are imperfect and require a comprehensive approach by forming a single national concept of formation and development of Smart-management, the effective implementation of which will be a significant impetus to the formation of Smart- society.

Keywords: public administration, subjects of public administration, Smart-society, Smart-management, e-government, information and communication technologies.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, поширення електронно-мережових відносин та еволюція від інформаційного до Smart-суспільства обумовлюють необхідність застосування нових форм публічного адміністрування в сучасних умовах. Фундаментальним базисом у даному аспекті виступають глобалізація та досвід передових країн світу. До того ж, актуалізує трансформацію публічного адміністрування й євроінтеграційний вектор руху України. За таких обставин видається належним здійснення наукового дослідження діяльності суб'єктів публічного адміністрування у процесі становлення Smart-суспільства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Цікавим видається той факт, що наукові положення щодо Smart-суспільства досить відрізняються за своїм змістом. Так, представники юридичної спільноти, зокрема Є. Болотіна, Д. Дубков, П. Клімушкін, Г. Ковтун, І. Котовська, Л. Лощина, І. Луциків, Г. Радковська, А. Серенок, О. Сороківська та інші, наголошують на становленні інформаційного суспільства. В свою чергу, науковці філософських наук, а саме – Р. Андрюкайтене, І. Ардашкін, В. Воронкова, С. Захарова, О. Кивлюк, В. Мельник, І. Рижова, Т. Романенко, Д. Свириденко, О. Семеніхіна й інші, наголошують на відходженні від інформаційного суспільства та становленні на його основі нового суспільства покоління Smart (тобто, Smart-суспільства). Це породжує науковий інтерес до новітнього для юридичної науки Smart-суспільства та відповідної діяльності публічної адміністрації в умовах його становлення.

Мета статті – здійснити аналіз загально-теоретичних основ концепції Smart-суспільства; розглянути діяльність суб'єктів публічного адміністрування у процесі становлення Smart-суспільства; визначити потенційні та реальні проблеми, які притаманні публічному адмініструванню у вказаних умовах; розкрити електронне урядування як один із складників сучасного Smart-управління та Smart-урядування (адміністрування).

Виклад основного матеріалу дослідження. На зміну інформаційному суспільству йде «суспільство знань», що забезпечує використання інформації у всіх галузях життя соціуму, культури, науки, освіти, що породжує нові форми взаємодії – економічні, політичні та культурні форми, які важко описати в межах наявних теоретичних конструктів. Інформаційне суспільство трансформується у «суспільство знань», а потім у Smart-суспільство, що дає поштовх новим соціальним дискурсам і стимулює до рефлексії [1, с. 46; 2, с. 27-28]. Як бачимо, науковці наголошують на наявності нового, так званого «перехідного» суспільства, яке існує між застарілим інформаційним та подальшим Smart-суспільством. В свою чергу, основну увагу повертає останнє, принципово нове як з точки зору антропологічних, так і філософських систем знань, суспільство.

Категорія «Smart» означає розумний, тобто такий, що сприяє розвитку розумних технологій і формуванню розумного суспільства, перехід інформаційного суспільства до суспільства знань або Smart-суспільства, керівною парадигмою якого є прагнення покращувати всі сфери життєдіяльності людини, використовуючи інформаційні технології для створення нової якості життя [3, с. 83].

Термін «Smart-суспільство» увійшов в науку після Саміту «Великої двадцятки» у Сеулі, що відбувся у листопаді 2010 року, де проходив форум з інформаційних технологій «Smart і стале зростання». Зокрема, саме там були озвучені стратегії розвитку окремих країн (Німеччина, Південна Корея, Австралія, Нідерланди та ін.), пов'язані із Smart-технологіями або «розумними» технологіями. У перспективі, накопичення суспільством технологій роботи з інформацією зумовить появу нової якості, яку нині називають Smart-суспільство. У такому суспільстві технології, які базувалися на інформації, трансформуються у технології, які будуть базуватися на взаємодії та знаннях [3, с. 84].

В даному контексті також варто зазначити, що Південна Корея ще у минулому столітті переглянула власну політику суспільного розвитку країни. Зокрема, перша програма розвитку інформатизації, яка підтримана на державному рівні, була прийнята ще у 1996 році. На думку Де-Джаун Хвана, генерального секретаря Корейської ради з університетської освіти, висловлену на Міжнародному освітньому форумі «Світ на шляху до Smart-суспільства» (2012 р.), саме уряди країн повинні йти попереду всіх змін, оскільки вони є ключовими фігурами мотивації на зміни людей, які вибрали їх на керівні пости. Так, на 1999-2002 роки була розроблена програма «Кібер-Корея 21», яка включала формування глобальної державної бази знань для подальшого розвитку, масове створення кібер-шкіл, масову перепідготовку працюючого населення – близько 85% працюючих повинні були пройти підвищення кваліфікації за десятьма напрямками [4]. Поки інші країни лише починають впроваджувати у державну політику процедури застосування Smart-технологій і формування Smart-суспільства, ця країна вже активно використовує та вдосконалює їх. Завдяки ранньому осмисленні представниками публічної влади і реального запровадження заходів щодо розвитку електронної інформатизації, на сьогоднішній день Південна Корея вважається однією з передових та найрозвиненіших країн світу стосовно технологій Smart.

Концепція Smart-суспільства, як нова модель інформаційного суспільства, впливає на всі сфери життєдіяльності суспільства – економічну, політичну, соціальну, духовно-культурну, освітянську та сприяє формуванню єдиного освітянського інформаційного простору, в контексті якого витребуваними є Smart-громадяни (розумні, інтелектуальні, креативні, здатні працювати у команді), які представляють собою інтелектуальний капітал суспільства та стратегічний ресурс держави [5, с. 189].

Як зазначають В. Воронкова, О. Кивлюк та Р. Андрюкайтене Smart-суспільство як форма соціального життя – це нова сукупність свідчень, характеристик, що представляють певний об'єкт у його якісній визначеності, нова культурно-освітня динаміка суспільства, що дозволяє отримати нові ефекти – економічні, політичні, соціальні, духовні, освітянські [2, с. 28]. Тобто, Smart-суспільство є об'ємною категорією, яка стосується фактично всіх сфер суспільного життя. Воно впливає та проникає у повсякденну діяльність не лише суб'єктів владних повноважень, а й пересічного громадянина.

І. Ардашкін, аналізуючи зміст поняття «smart», виділяє кілька значень, які дослідники, як правило, вкладають в нього: сучасні технології; інформаційні технології; міждисциплінарність наукових розробок; люди з відповідною (розумовою) свідомістю і поведінкою (smart-люди); організація ефективної взаємодії людей і технологій, що веде до підвищення ступеня безпеки життя і поліпшення якості життя (smart-середовище і smart-взаємодія); ефективність вирішення виникаючих проблем [6, с. 35].

Ключовим у властивості «Smart» є здатність взаємодіяти з оточуючим середовищем, тому «Smart» у глобальному масштабі – це властивість системи чи процесу, яке проявляється у взаємодії з оточуючим середовищем і наділяє систему здатністю: 1) адаптації до умов, що трансформуються; 2) самостійного розвитку і самоконтролю; 3) ефективного досягнення результату, що в наш час набув більш прищвидшених та технологічних обрисів [7, с. 90]. Не випадково передові країни вже давно сформували концепції (парадигми, теорії) розвитку Smart-суспільства, а саме – розумного суспільства, розумного уряду, розумної освіти, розумного міста, що пов'язано з формуванням «економіки знань». В основі Smart-суспільства лежить розвиток «суспільства знань», цифрових технологій, цифрового суспільства, всього того, що зветься «цифровою ерою» розвитку цивілізації в умовах трансформації природи людини під впливом віртуальної реальності. Smart – це властивість об'єкта, що характеризує інтеграцію у даному об'єкті елементів, раніше не поєднаних, які здійснюються за допомогою використання мережі Інтернет. Наприклад: Smart-TV, Smart-Home, Smart-Phone, Smart-технології, що в цілому приведе до розширення трудової мобільності: в освіті, на державній службі і в багатьох інших сферах зайнятості [8, с. 129–139]. Окрім того, Smart-суспільство побудоване таким чином, що «розумна» робота, яка утворена «розумним» життям, державою і бізнесом, базується на «розумній» інфраструктурі і «розумних» громадянах, які відіграють центральну роль у створенні Smart-культури. В свою чергу, розвиток таких галузей, як Smart-транспорт, Smart-охорона здоров'я, Smart-енергетика, Smart-суспільство приведе до появи Smart-світу, детермінованого цифровими технологіями [9, с.123-134; 10, с. 126].

Таким чином, сучасне суспільство розуміє необхідність формування нової Smart-парадигми й переходу до становлення та розвитку Smart-суспільства. Проте, не дивлячись на весь спектр переваг, існує низка значимих проблем, які уповільнюють реалізацію вказаних процесів. До того ж, вони притаманні не лише нашій державі, а й більшості інших країн. Детально не зупиняючись на наявних проблемах, адже комплексний аналіз неможливий у рамках формату написання даної статті, розглянемо одну з найтипівіших.

Так, в ідеальному варіанті категорія «Smart» (в тому числі Smart-управління, Smart-суспільство і Smart-технології) повинна характеризуватися універсальністю. Зокрема, Smart-технології повинні носити універсальний характер і мають бути використані в будь-якій країні. Але далеко не кожне суспільство готове це робити. Наприклад, у розвитку Smart-міста ряд європейських країн (наприклад, Нідерланди, Німеччина, Бельгія) просунувся досить далеко, але навіть там говорити про те, що Smart-міста втілили в собі весь можливий потенціал наявних технологій, поки не доводиться. В першу чергу, для Smart-технологій необхідно Smart-населення (Smart-люди), але який відсоток необхідний, щоб Smart-люди трансформувалися в Smart-суспільство, визначити поки складно [6, с. 43]. Тобто, однією з ключових проблем становлення Smart-суспільства є відсутність Smart-людей, які в повній мірі мають усвідомлювати та сприяти формуванню нового якісного суспільства.

При цьому принципового, щоб категорія «Smart-людей» включала не лише громадян, які формуватимуть та складають Smart-населення, а й також осіб, до повноважень яких віднесено можливість прийняття управлінських рішень, тобто – представників Smart-управління або ж адміністрування.

З цього приводу досить влучно стверджує С. Болотіна: «сучасне суспільство потребує зміни механізмів інформаційного забезпечення, формату спілкування працівників органів публічної влади з громадянами. Для функціонування публічного управління як якісно нової парадигми суспільного буття важливим і необхідним є розуміння необхідності застосування суб'єктного підходу при здійсненні публічного управління» [11, с. 27]. Л. Лощина та Г. Ковтун визначають, що розробка та втілення новітніх управлінських практик в інституційній та соціально-економічній сферах сприяють підвищенню ефективності функціонування державного сектору, якості надання адміністративних і публічних послуг. Запроваджуються новітні технології, збільшуються ресурси та методи користування Інтернетом, активно працюють засоби масової інформації, відбувається демократизація суспільства, що також впливає на

розвиток публічного адміністрування [12, с. 101].

Сучасна концепція Smart-урядування (Smart Government) базується на найновішій платформі «Smart networks» [2, с. 28]. Платформа Smart networks («розумних мереж») передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій, що змінюють освіту, бізнес, сферу зайнятості тощо [10, с. 126]. На думку І. Котовської, І. Луциків та О. Сороківської, процес розвитку інноваційної складової в системі публічного управління є багатограним, оскільки передбачає впровадження інноваційних технологій, методів та інструментів, урахування взаємозв'язку та взаємовпливу різних рівнів управління з кінцевим споживачем – суспільством. Інноваціями в публічному управлінні є: аутсорсинг (outsourcing); бенчмаркінг (benchmarking); врядування (governance) – управління без уряду; електронне урядування (e-government), яке охоплює: «уряд – урядові» (government to government), «уряд – громадянам» (government to citizens), «уряд – бізнесу» (government to business); збалансована система показників (Balanced Score Card, BSC); концепція ощадливого управління (lean management); управління проектами (project management) тощо [13, с. 124-128]. З усіх перерахованих інновацій у публічному управлінні (Smart-управління) особливої уваги потребує Smart-урядування.

Одним із складників Smart-урядування виступає онлайн доступність «E-government». Зупинимося на цьому детальноше.

«E-government» – це електронний уряд або електронне урядування. Відомі дослідники П. Клімушкін та А. Серенюк так пояснюють ці категорії. Електронний уряд визначається як система взаємодії органів державної влади з населенням, заснована на широкому використанні сучасних інформаційних технологій, у тому числі мережі Інтернет, для підвищення доступності та якості державних послуг, скорочення термінів їх надання, а також ліквідації адміністративного навантаження на громадян і організації, пов'язаного з їх отриманням [14, с. 4]. Згідно з концепцією Д. Дубова, електронне урядування – це комплекс державних інформаційних систем, інформаційно-технологічної інфраструктури їх взаємодії між собою та інфраструктури доступу до них населення, які забезпечують новий рівень відкритості, результативності та ефективності діяльності органів державної влади для найповнішого задоволення прав громадян [15].

Таким чином, можна стверджувати, що електронний уряд – це інформаційна система взаємодії органів публічної влади і суспільства на основі поєднання внутрішньої урядової та зовнішньої суспільної інфраструктури через владні Інтернет-представництва (портали), що розширює доступність державно-управлінських послуг та скорочує терміни їх надання.

С. Квітка та О. Соколовська до обов'язкових умов створення системи е-урядування («E-government») в країні відносять:

- розроблення загальнодержавної концепції створення «Електронного урядування» на чітко визначений період;

- планування бюджету, що забезпечує необхідні витрати на реалізацію заходів е-урядування із залученням державних та недержавних джерел;

- наявність наукових шкіл та потужних підприємств у галузі ІКТ, розгалуженої інформаційно-технологічної інфраструктури [16, с. 32].

Отже, електронне урядування («E-government») – це система взаємодії державних інституцій з окремим громадянином та суспільством в цілому через інформаційно комунікаційні технології, що забезпечує оперативне, відкрите та неупереджене вирішення будь-яких соціально-побутових проблем.

На сьогоднішній день електронне урядування («E-government») знаходиться на стадії становлення й запровадження, а тому, з метою його ефективності та результативності, необхідно, перш за все, подолати певні прогалини не лише суто правового, а й також технічного характеру. Зокрема, до таких прогалин належать:

- відсутність належної комунікації та взаємодії між владними інституціями різних сфер управління;

- відсутність можливості громадян перевірки належності інформації, що подається органами влади.

Окрім того, проблеми можуть виникати й стосовно технічної недосконалості веб-ресурсів органів влади чи їх складністю для пересічних громадян;

- впровадження дієвої системи правових санкцій за ненадання або неналежне інформативне забезпечення своєї діяльності органами публічної влади.

Усунення означених недоліків здатне повною мірою підвищити ефективність запровадження електронного урядування («E-government»), а також початку формування в Україні Smart-суспільства.

На додаток на вказаного, результативність запровадження електронного урядування в публічному управлінні України, має базуватись на врахуванні обставин щодо:

1. По-перше, ліквідації цифрової нерівності в частині забезпечення для всіх громадян однакових рівнів володіння персональними комп'ютерами та однакових можливостей доступу до публічної інформації;

2. Усвідомленого розуміння громадянського суспільства, місця і ролі громадянина в управлінні державою, так як за умов запровадження електронної демократії на громадянина поширюється відповідальність за прийняті за його участю колективні рішення;

3. Формування у громадян довіри до електронних форм комунікацій, до електронної інформації управлінського характеру в частині інформаційної безпеки та гарантованості недоторканості персональних даних;

4. Запровадження в публічному управлінні такої важливої складової, як планування, що дозволить громадянам приймати участь в обговоренні плану розвитку на майбутнє як інструменту стабільності економічного розвитку [17, с. 175-179].

Висновки. Підводячи підсумки зазначимо, що Smart-суспільство є принципово новим, порівняно з інформаційним, базисом існування людства загалом або певної країни зокрема, яке передбачає використання Smart-технологій людьми з відповідною розумовою свідомістю (тобто, Smart-людьми) й їх поєднання шляхом організації взаємодії індивідів і технологій на основі розуму та знань.

Аналіз загально-теоретичних основ концепції Smart-суспільства показав, що в більшості країн світу, у тому числі й в Україні, Smart-суспільство є далеким та поки що недосяжним явищем. Однак, цільовий, послідовний та системний рух до нього уможливує наближення й усвідомлення всіх позитивних сторін його досягнення та унормування в повсякденній реальності.

Одним із кроків у процесі становлення Smart-суспільства є запровадження Smart-управління та Smart-урядування (адміністрування), які поступово впроваджуються в Україні. В свою чергу, одним із складників Smart-урядування виступає «E-government», яке являється системою взаємодії державних інституцій як з окремим громадянином зокрема, так і суспільством загалом шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечує оперативне, відкрите та неупереджене вирішення будь-яких соціально-побутових проблем. На жаль, на сьогоднішній день і Smart-управління, і Smart-урядування (адміністрування) є недосконалими та потребують комплексного підходу шляхом формування єдиної загальнодержавної концепції становлення та розвитку Smart-управління, ефективного впровадження якого стане значним поштовхом у формуванні на території України Smart-суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Днепровская Н. Понятийные основы концепции смарт-образования. *Открытое образование*. 2015. № 6. С. 43-51.
2. Воронкова В., Кивлюк О., Андрюкайтене Р. Антропологічні виміри смарт-суспільства: теоретико-концептуальний досвід. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2018. Випуск 73. С. 25-40.
3. Рижова І., Захарова С. Вплив «smart- технологій» на розвиток smart-міста в інформаційному суспільстві. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2018. Випуск 72. С. 81-90.
4. Семеніхіна О. Нові парадигми у сфері освіти в умовах переходу до Smart-суспільства. *Науковий вісник Донбасу*. 2013. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_3_22
5. Воронкова В. Формування smart-суспільства як фактор сталого розвитку та його вплив на становлення нової освітянської парадигми. *Гілея: науковий вісник*. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. Вашкевич. К. : Вид-во «Гілея», 2017. Вип.117 (2). С.189-193.
6. Ардашкин И. Смарт-общество как этап развития новых технологий для общества или как новый этап социального развития (прогресса): к постановке проблемы. *Вестник Томского государственного университета. Философия. Социология. Политология*. 2017. № 38. С. 32-45.
7. Воронкова В., Кивлюк О. Людина в освітньому просторі smart-суспільства. *Міждисциплінарні дослідження складних систем : зб. наук. праць*. Київ : Вид-во НПУ імені М. Драгоманова. 2017. № 10-11. С. 88-95.
8. Свириденко Д. Трансформація природи людини під впливом віртуальної реальності у сучасних філософських концепціях. *Мультиверсум. Філософський альманах: зб. наук. праць*. К.: Український Центр духовної культури, 2008. Вип.67. С.129-139.
9. Воронкова В., Романенко Т., Андрюкайтене Р. Концепція розвитку проектноорієнтованого бізнесу в умовах цифрової трансформації до Smart – суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: Зб. наук. пр.* Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2016. Вип.67. С. 122-134.
10. Воронкова В. Генеза від інформаційного суспільства до «smart-суспільства» в контексті історичної еволюції сучасного світу: теоретико-концептуальний контекст. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип. 116. С. 128-133.
11. Болотіна Є. Публічне адміністрування і менталітет українців. *Вісник економічної науки України*. 2016. № 2. С. 27-31.
12. Лощина Л., Ковтун Г. Теоретичні аспекти публічного адміністрування в контексті українських реформ. *Економіка та держава*. 2018. № 12. С. 99-104. DOI: 10.32702/2306-6806.2018.12.99
13. Луциків І., Сороківська О., Котовська І. Дослідження особливостей інноваційного розвитку системи публічного управління в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 12. С. 124-128.
14. Клімушкін П., Серенок А. Електронне урядування в інформаційному суспільстві: монографія. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. 312 с.
15. Дубов Д., Дубова С. Основи електронного урядування. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 176 с.
16. Квітка С., Соколовська О. Електронне урядування як інноваційний механізм взаємодії влади, бізнесу та громадянського суспільства: зарубіжний досвід та передумови розвитку в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 9. (23). С. 26–34.
17. Дніпров О. Тенденції та проблеми впровадження електронного урядування в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 1. С. 175-179.

REFERENCES:

1. Dneprovskaia N. (2015). Poniatyinnye osnovy kontseptsyy smart-obrazovaniya [Conceptual foundations of smart education concept]. *Otkrytoe obrazovaniye – Open education*, 6, 43-51 [in Russian].
2. Voronkova V., Kyvliuk O., Andriukaitene R. (2018). Antropolohichni vymiry smart-suspilstva: teoretyko-kontseptualnyi dosvid [Anthropological dimensions of smart society: theoretical and conceptual experience]. *Humanitarnyi visnyk ZDIA – Humanitarian Bulletin ZDIA*, 73, 25-40 [in Ukrainian].
3. Ryzhova I., Zakharova S. (2018). Vplyv "smart- tekhnolohii" na rozvytok smart-mista v informatsiinomu suspilstvi [The impact of "smart-technologies" on the development of smart-cities in the information society]. *Humanitarnyi visnyk ZDIA – Humanitarian Bulletin ZDIA*, 72, 81-90 [in Ukrainian].
4. Semenikhina O. (2013). Novi paradyhmy u sferi osvity v umovakh perekhodu do Smart-suspilstva [New paradigms in the field of education in the transition to Smart-society]. *Naukovyi visnyk Donbasu – Scientific Bulletin of Donbass*, 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_3_22 [in Ukrainian].
5. Voronkova V. (2017). Formuvannya smart-suspilstva yak faktor staloho rozvytku ta yoho vplyv na stanovlennia novoi osvitiianskoi paradyhmy [Formation of smart-society as a factor of sustainable development and its influence on the formation of a new educational paradigm.]. *Hileia: naukovyi visnyk – Gilea: scientific bulletin*, 117(2), 189-193. V. Vashkevych (Ed.). K. : Vyd-vo «Hileia», [in Ukrainian].
6. Ardashkyn Y. (2017). Smart-obshchestvo kak etap razvytyia novykh tekhnolohiy dlia obshchestva yly kak novyy etap sotsyalnogo razvytyia (prohressa): k postanovke problem [Smart society as a stage of development of new technologies for society or as a new stage of social development (progress): to the problem]. *Vestnyk Tomskoho hosudarstvennogo unyversyteta. Fylosofyia. Sotsyolohyia. Polytolohyia – Bulletin of Tomsk State University. Philosophy. Sociology. Political science*, 38, 32-45 [in Russian].
7. Voronkova V., Kyvliuk O. (2017). Liudyna v osvitnomu prostori smart-suspilstva [Man in the educational space of smart-society]. *Mizhdystyplinarni doslidzhennia skladnykh system: zb. nauk. prats – Interdisciplinary research of complex systems: coll. science. Wash*, 10-11. S. 88-95. Kyiv :Vyd-vo NPU imeni M. Drahomanova, [in Ukrainian].
8. Svyrydenko D. (2008). Transformatsiia pryrody liudyny pid vplyvom virtualnoi realnosti u suchasnykh filozofskykh kontseptsiiakh [Transformation of human nature under the influence of virtual reality in modern philosophical concepts]. *Multyversum. Filozofskyi almanakh: zb. nauk. prats – Multiverse. Philosophical Almanac: Coll. Science. Wash*, 67, 129-139. K.: Ukrainskyi Tsentrukukhovnoi kultury, [in Ukrainian].
9. Voronkova, V.G., Romanenko, T. P., Andryukaytiene R. (2016). Kontseptsiiia rozvytku proektnoorientovanoho biznesu v umovakh tsyfrovoy transformatsii do Smart – suspilstva [Concept of development of design-oriented business in the conditions of digital transformation to Smart – society]. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii – Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya State Engineering Academy: Coll. sciences etc*, 67, 122-134. Zaporizhzhia: A view of the ZGIA, [in Ukrainian]
10. Voronkova V. (2017). Geneza vid informatsiinoho suspilstva do "smart-suspilstva" v konteksti istorychnoi evoliutsii suchasnoho svitu: teoretyko-kontseptualnyi kontekst [Genesis from the information society to the "smart society" in the context of the historical evolution of the modern world: theoretical and conceptual context]. *Hileia: naukovyi visnyk – Gilea: scientific bulletin*, 116, 128-133 [in Ukrainian]
11. Bolotina Ye. (2016). Publichne administruvannya i mentalitet ukrainsiv [Public administration and mentality of Ukrainians]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy – Bulletin of Economic Science of Ukraine*, 2, 27-31 [in Ukrainian]
12. Lochshina, L., Kovtun, H. (2018), Teoretychni aspekty publichnoho administruvannya v konteksti ukrainskykh reform [Establishment of public administration in Ukraine: historical and conceptual analysis], *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 12, 99–104 [in Ukrainian]
13. Lutsykyv I., Sorokivska O., Kotovska I. (2017). Doslidzhennia osoblyvostei innovatsiinoho rozvytku systemy publichnoho upravlinnia v Ukraini [Research of features of innovative development of public administration system in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, 12, 124-128 [in Ukrainian]
14. Klimushkin P., Serenok A. (2010). Elektronne uriaduvannya v informatsiinomu suspilstvi: monohrafiia [E-government in the information society: a monograph.]. Kharkiv: Vyd-vo KharRI NADU «Mahistr», [in Ukrainian]
15. Dubov D., Dubova S. (2006). Osnovy elektronnoho uriaduvannya [Fundamentals of e-government]. K.:Tsentrukukhovnoi literature, [in Ukrainian]
16. Kvitka S., Sokolovska O. (2015). Elektronne vriaduvannya yak innovatsiinyi mekhanizm vzaiemodii vldy, biznesu ta hromadianskoho suspilstva: zarubizhnyi dosvid ta peredumovy rozvytku v Ukraini [E-government as an innovative mechanism of interaction between government, business and civil society: foreign experience and prerequisites for development in Ukraine]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Aspects of public administration*, 9(23), 26–34 [in Ukrainian]
17. Dniprov O. Tendentsii ta problemy vprovadzhennia elektronnoho uriaduvannya v Ukraini [Trends and problems of e-government implementation in Ukraine]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava – Scientific Bulletin of Public and Private Law*, 6, 175-179 [in Ukrainian]